

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι όντως **το σπουδαιότερο δημιούργημα επί της Γης**. Το **πολυτιμότερο στοιχείο ζωής** μέσα σε αυτό το αρμονικό σύνολο, που ονομάζομαι **Κόσμος** [κόσμημα!]. Άρα πρέπει να τύχει της αντίστοιχης «επεξεργασίας». Θαρρούμε ότι η πιο ενδεδειγμένη μέθοδος είναι: η «επεξεργασία διαμαντιών»! Για να δημιουργηθούν τα φυσικά διαμάντια και να αποκτήσουν την πολύτιμη αξία τους απαιτούνται:

- **Καθαρό συστατικό τον άνθρακα**, ως πρώτη ύλη.
- Κατάλληλες **συνθήκες θερμοκρασίας και πίεσης και πάροδος μακρού χρόνου και**
- **Λεπτή επεξεργασία**.

Αντίστοιχα και τα «**ανθρώπινα διαμάντια**» έχουν σπουδαία χαρακτηριστικά, τα οποία κληρονόμησαν από τους προγόνους τους, έχουν εμπειρίες παιδείας, που το ανθρώπινο γένος έχει αποκτήσει μετά παρέλευση τόσων γενεών και έχουν ενσωματωθεί στις κοινωνίες μας και στις οικογένειές μας. Η επεξεργασία πρέπει να γίνει με τον αντίστοιχο τρόπο. Μετά από την αρχική (ίσως αυστηρή!) παιδαγωγική διαδικασία, αποβάλλονται όλες εκείνες οι αρνητικές ιδιότητες, που απάδουν σε μια κοινωνική ζωή, αλλά διατηρούνται οι **αρετές**, τις οποίες έχουν οι νέοι από το σπίτι τους. Έτσι διατηρούν την **προσωπικότητά τους** εντάσσονται **αρμονικά και βιωματικά στην** κοινωνική συμβίωση.

Σε παλαιότερες εποχές προβλεπόταν η **αυταρχική μέθοδος**, κατά την οποία ο παιδαγωγός δεν συνεργάζεται με το παιδαγωγούμενο, οπότε κλείνει η πόρτα στην **ελεύθερη αποδοχή**, στην ευπείθεια. **Πάντα απαιτείται και η ενεργός συμμετοχή του ίδιου του ατόμου στην όλη διαδικασία αγωγής**. Η παλαιά μέθοδος προέβλεπε, ουσιαστικά τη **συντριβή της προσωπικότητας και την ανάπλάσή της** στη συνέχεια. Μία μέθοδος, δηλαδή, παρωχημένη, που εφαρμόζεται σε «ανακυκλώσιμα υλικά». Φυσικά στην περίπτωση αυτή δεν μπορούμε να μιλήσουμε για «ανωτεροποίηση» του νέου. Όταν η πρωτοβουλία και η ευθύνη των νέων δε βρίσκουν έδαφος ευνοϊκό για την ανάπτυξή τους, δεν είναι δυνατόν παρά να δημιουργηθούν άνθρωποι νωθροί, άβουλοι, δειλοί και υποκριτές και με τάσεις επαναστατικές, που θα εκδηλωθούν, στην πρώτη ευκαιρία, κατά της «αυθεντίας» και τελικά κατά της Κοινωνίας.

Από την άλλη πλευρά, η **απόλυτα ελεύθερη αγωγή δεν φέρνει καλύτερα αποτελέσματα**. Κατά τη μέθοδο αυτή, ο παιδαγωγός ενεργεί με προϋπόθεση τον **απόλυτο σεβασμό** της νεανικής προσωπικότητας και ελευθερίας. Η «λατρεία», όμως, της ελεύθερης ατομικότητας οδηγεί στην ανάπτυξη των παθών και ορέξεων και την υποδούλωση στον εξωτερικό κόσμο. Επομένως, αμφοτέρως οι παιδαγωγικές μέθοδοι κρίνονται ανεπαρκείς και επιζήμιοι, γιατί καταλήγουν στην κατωτεροποίηση του νέου η πρώτη και η δεύτερη τον συνθλίβει γιατί τον εξασθενεί.

Εκτιμάται ότι η **ορθή μέθοδος βρίσκεται στη «χρυσή τομή»** των δυο μεθόδων και είναι εκείνη, που ενδυναμώνει τον αναπτυσσόμενο νέο και ευνοεί τη φυσική του εξέλιξη και ανέλιξη. **Είναι ευτύχημα που μια τέτοια μέθοδο βρίσκει ισχυρά ερείσματα στη ψυχή του αναπτυσσόμενου ανθρώπου, όπως είναι το πνεύμα του, που πειθαρχεί, ενισχυόμενο από την τάση των ανθρώπων προς τελείωση και την κοινωνικότητα**.

Με τη βοήθεια της **αγάπης** και του **ενδιαφέροντος** για τον παιδαγωγούμενο, όπως και με την κατανόηση των αναγκών του, είναι δυνατό ο παιδαγωγός να **οδηγήσει τον αναπτυσσόμενο νέον άνθρωπο από τη ετερονομία (καταναγκασμό) στην αυτονομία και την αυτοπειθαρχία, η οποία με την καθοδήγηση του πνεύματος, θα τον ωθεί σε δράσεις και ενέργειες άξιες του υψηλού προορισμού του για το καλό του ίδιου και της κοινωνίας μας ευρύτερα**.

Η όλη διαδικασία δόμησης της ανθρώπου κατά βάθος αποβλέπει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του σκέπτεσθαι, του συναισθάνεσθαι και πράττειν το αγαθό. Ήτοι την αναζήτηση της **αλήθειας** δια της γνώσης, του **κάλλους** δια του συναισθήματος και της **βούλησης** για πράξη του αγαθού. Τα τρία αυτά, βασικά ενεργήματα, κρυσταλλώνουν τις πεποιθήσεις και τα πιστεύω μας, άρα θεμελιώνουν την **ανθρωπινότητά μας**. **Την μοναδική ανθρώπινη ποιότητα, που συνιστά την ειδοποιό διαφορά μας**.

Με τη νόηση προσπαθούμε να αντιληφθούμε την πραγματικότητα. Ήτοι την **αλήθεια**, το πιο στέρεο στοιχείο αναφοράς της υπόστασής μας, όπου είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε, να επιβιώσουμε και δημιουργικά να δράσουμε. Βασικό οπλοστάσιό μας ο νους, ο Λόγος.

Με το συναισθάνεσθαι διαχειριζόμαστε τη εσωτερική μας ενέργεια. Το χώρος των συναισθημάτων, συγκινήσεων, επιθυμιών και ορμέμφυτων. Τον ψυχικό μας «λέβητα», ο οποίος από τη φύση του καθίσταται εύκολα τυρβώδης και επιζητεί τακτοποίηση και ευρυθμία με το **Κάλλος**. Με τον αρμονικό συνδυασμό συναισθημάτων και Λόγου αναφύεται η βούληση για δράση. Το ηθικό ενέργημα,

που αφορά στους συνανθρώπους μας. Η **ηθική στάση ζωής**. Οι τρεις αναζητήσεις, της **αλήθειας**, του **κάλλους** και του **αγαθού**, είναι διαρκείς και ταυτόχρονες προϋποθέσεις για κάθε ανθρώπινη **Προσωπικότητα! Η ψυχή μας νοεί, συναισθάνεται και ενεργεί, ως όλον.**

Όμως, η εποχή μας, παρά τις καταπληκτικές επιτυχίες κυρίως στην τεχνολογία και επιστήμες εντούτοις, στα θέματα καλλιέργειας της ηθικής ποιότητας παρουσιάζει φοβερές αδυναμίες. Οι ασύλληπτες σε όγκο γνώσεις και τεχνολογικές εφαρμογές προκαλούν πολυπλοκότητα, που δεν μπορεί να παρακολουθήσει εύκολα ο ανθρώπινος εγκέφαλος. Η όλη αλήθεια, ως απόλυτο μέγεθος, είναι ασύλληπτη από τον ανθρώπινο νου. Τα σημερινά στρατηγικά, τα οικονομικά, τα κοινωνικά και προπαντός τα πολιτικά, ως ολόκληρες είναι πέραν από τις ατομικές μας νοητικές δυνατότητες, ακόμη και των πιο ειδικών. Το ίδιο συμβαίνει με το Κάλλος και το Ηθικό, που ως απόλυτες έννοιες έχουν πολλές αναγνώσεις. Όταν, όμως, η αλήθεια, το κάλλος και το αγαθό μένουν αντικειμενικά απροσδιόριστα είναι μοιραίο να είναι επισφαλείς οι πεποιθήσεις και τα πιστεύω μας, που στηρίζονται σε αυτά, με συνέπεια να προκαλούνται **ψευδαισθήσεις και λάθη**. Τότε διαψεύδονται οι εκτιμήσεις μας και οι ελπίδες μας και προκαλούνται πικρία, φόβος και τρόμος.

Η πληθώρα, ανεύθυνων και ενίοτε κακόβουλων, πληροφοριών και η έρπουσα φήμη προκαλούν μια σύγχυση και μια αρρωστημένη κουλτούρα, που επηρεάζει σε ανεξέλεγκτο βαθμό τη διαμόρφωση της νοοτροπίας μας. **Έχουμε την ψευδαίσθηση ότι είμαστε ενημερωμένοι, αλλά αυτό δεν συνιστά πραγματική γνώση. Είναι ένα συνονθύλευμα γνώμών με κάποια δόση αλήθειας ανάμικτη με φοβερό και πολλές φορές ύπουλο ψέμα. Όλοι μας, παρά ταύτα, θαρρούμε, ότι έχουμε στέρεες απόψεις και πεποιθήσεις για όλα τα θέματα!**

Στη σημερινή μαζική κοινωνία μας όλα τα θέματα μάς επηρεάζουν όλους μας. Είναι όμως ανέφικτο να έχουμε ξεκάθαρη θέση για τα πολύπλοκα και τεράστια προβλήματα. **Το κακό, το άσχημο και το ψέμα είναι πιο ελκυστικά.** Οι αστοχίες έχουν απείρως περισσότερες πιθανότητες να συμβούν από μια επιτυχία. Εάν ο λόγος στηρίζεται σε ελλιπή αλήθεια τότε υπάρχει τεράστιο κίνδυνος να καταστραφεί ό,τι ωραίο και ηθικό έχει ο άνθρωπος. Ο πολιτισμός μας διέρχεται **θανάσιμη αγωνία**. Κάθε πολιτισμός, είναι ως εάν ζωντανός οργανισμός. Συνήθως γεννιέται σε μια υγιή κοινότητα(χωριό, γειτονιά), ανδρώνεται στις πόλεις και **πεθάνει στις μεγαλουπόλεις, όπου αποτελματώνεται μέσα σε μία ανυπόφορη ομοιομορφία.**

Ο ανθρώπινος πολιτισμός ανθίζει με την **πίστη σε σταθερές αξίες και στο Ύπατο Ον και φυλλοροεί μέσα στον μηδενισμό**. Υπόκειται στον αδυσώπητο νόμο της φθοράς και του αφανισμού, όπως κάθε έμβιο ον. Όλοι μας σήμερα το διαισθανόμαστε ότι ο πολιτισμός μας κινδυνεύει. Τα βαθιά αίτια δεν μπορούμε να τα εντοπίσουμε εύκολα, αλλά τα **συμπτώματα είναι προφανή.**

Η **ελευθερία** που συνιστά το μέγιστο αγαθό του ανθρώπου τείνει να καταστεί και ο πιο τρομερός καταστροφέας του! Η βασικότερη ελευθερία είναι εκείνη της **ελεύθερης συνείδησης**. Η **πνευματική ελευθερία**. **Χωρίς αυτή ο άνθρωπος παύει να είναι Άνθρωπος!** Αυτή η πλέον λεπταίσθητη ελευθερία βρίσκεται σε βαθύτατη κρίση. Χρειάστηκαν αγώνες και θυσίες αμέτρητες, ώστε να αποκτήσει ο άνθρωπος το δικαίωμα να **στοχάζεται ελεύθερα, να συναισθάνεται κατά βούληση και να ενεργεί σύμφωνα με τα πιστεύω του**. Παράλληλα, όμως, οφείλει να νιώθει ότι τον βαρύνει **το αμείλικτο χρέος του να σέβεται το αντίστοιχο δικαίωμα του συνάνθρωπου του.**

Οι ηθικοί εξαναγκασμοί είναι πιο αποτρόπαιοι από τους σωματικούς. Κανέναν θησαυρό δεν μπορούμε να βάλουμε πιο ψηλά από την **αξιοπρέπειά μας**. Όλα τα δεινά μπορούμε να τα υποφέρουμε! **Όχι όμως την προσβολή της τιμής μας, ως πρόσωπο.** Άρα, είναι αδιανόητο να φανταστούμε ένα ανθρώπινο ον χωρίς το δικαίωμα της ελευθερίας, αλλά και το βαρύ χρέος του να σέβεται συνάμα και την **ελευθερία του διπλανού του**. Ο πολιτισμός μας τείνει να μας στερήσει αυτό το δικαίωμα, ήτοι την **ανθρωπινότητά μας!** Λιγοστεύουν οι άνθρωποι που πιστεύουν στην ανθρώπινη αξία και πληθαίνουν όσοι την περιφρονούν, κυρίως με τις πράξεις τους! Έτσι συμβαίνει το καταπληκτικό: **μέσα στους ίδιους τους ανθρώπους αρχίζει να πεθαίνει η πίστη για την ανθρώπινη ύπαρξη!** Ο άνθρωπος ως πρόσωπο χάνει τον προσήκοντα σεβασμό και καθίσταται εργαλείο. Συνέπεια να πεθαίνει ο πολιτισμός που είναι **ζωντανή ιδέα. Οι ιδέες ευδοκούν μόνον μέσα σε πραγματικούς Άνθρώπους.**

Όταν ο πολιτισμός εκφυλίζεται οι διάνοιες χάνουν τα χρυσά τους φτερά, οι καρδιές στεγνώνουν, τα βλοσυρά πρόσωπα στάζουν φαρμάκι. **Οι επιστήμες εκτοπίζουν τις ανθρώπινες αξίες.** Η βία κυριαρχεί κρύβοντας με υποκρισία χιλιάδες προθέσεις μέσα σε βελούδινες λέξεις. Η βαρβαρότητα, ως εάν κυκλώνας φοβερός απλώνεται με κολοσσιαίους στροβιλισμούς και χτυπάει αλύπητα την «πολιτισμένη» Οικουμένη. Αναδύεται το πιο σατανικό: οι **φρουροί της ελευθερίας** καταφεύγουν στο δαίμονα της βίας για να πολεμήσουν τους εχθρούς τους. **Ολιστική κοινωνική φθορά εν ονόματι του**

δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης! Χάθηκε το άριστο μέτρο και ο σεβασμός του αντίστοιχου δικαιώματος του διπλανού μας.

Το διαπιστώνουμε καθημερινά σε όλη την κλίμακα της Κοινωνίας μας. **Αδιαφορούμε επιδεικτικά για την παρουσία του διπλανού μας. Κάνουμε ό,τι μας ενδιαφέρει!** Τον αγνοούμε και τον περιφρονούμε. **Κυριαρχεί η τραχύτητα της έριδας σε κάθε συζήτηση. Ο δημιουργικός διάλογος είναι άγνωστος!** Οι συζητητές κατέστησαν αντίπαλοι. Χάνουν την ψυχραιμία τους. Εξοργίζονται και αναδύεται μίσος! Αλληλο-καθυβρίζονται, εν πολλοίς δημόσια, χωρίς να σέβονται κανένα ιερό και όσιο! **Λησμονήθηκε ότι η προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου συνιστά ιερότητα.** Αυτό το νοιώθει ο καθένας μας, όταν προσβληθεί την αξιοπρέπειά μας και η τιμή μας.

Όσο βαθιάει η κρίση τόσο δεν μπορούμε να συζητάμε για προσωπική μας ελεύθερη συνείδηση. **Η αλήθεια είναι μία, έχει πολλές όψεις και τελικά μάς επιβάλλεται!** Διαστρεβλώνεται όμως, από το τεράστιο φάσμα ψευδολογίας. Το ψέμα, έχει άπειρες όψεις και πολλές φορές μας είναι βολικό ως δικαιολογία. Επιπλέον τα ψέματα είναι πιο εύπεπτα από τις αλήθειες! Το **κάλλος** μετατρέπεται σε επισφαλή **πρόκληση** και η **ηθική στάση στραγγαλίζεται** από το κλειστό και τυφλό ατομικό συμφέρον! Οδυνηρή συνέπεια: καταστρέφεται η ύπατη ανθρώπινη αξία. **Η αξιοπρέπεια.**

Σε συνθήκες επικοινωνίας και συμβίωσης αυτής της μορφής είναι αδύνατο να αναδυθεί σωστή σκέψη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Προκαλούνται, μόνον, απατηλές εντυπώσεις. Χάνεται η ουσία της κοινωνικής ζωής. Η **εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών** της Δημοκρατίας. Δεν καταπολεμούμε τα προβλήματα, αλλά τους αντιπάλους μας. Όχι σπάνια, με ελλιπέστατα τεκμηριωμένες κατηγορίες. Σε αυτό κλίμα δεν επιβιώνουν όσοι έχουν ιδιαίτερες ευαισθησίες για την ανθρώπινη προσωπικότητα. Πολλές φορές αναδεικνύονται ως πρότυπα άτομα με **επιτηδειότητες, αλλά χωρίς αρετές!**

Οι πιστοί στην προσωπική ελευθερία του ανθρώπου μέρα με την ημέρα λιγοστεύουν. Ας μη αυταπατόμαστε: Ο καλύτερος φύλακας της αξιοπρέπειάς μας είναι η **προσωπική συναίσθηση της αξίας της. Εμείς πρώτοι οφείλουμε να την διαφυλάττουμε, ως κόρη οφθαλμού, από το ψέδος, τα πάθη και τις ορμές και από το ανήθικο περιβάλλον.** Μας το μαρτυρούν αδιάψευστα τα όσα αυτές τις μέρες δημοσιοποιούνται!

Τελικά η **αλληλοκατανόηση** συνιστά αρετή απαραίτητη για τη ζωή της Κοινωνίας μας είναι ουσιαστικά ανέφικτη. Χάθηκε η προσέγγισή μας με το διπλανό μας. Η συζήτηση είναι δυσχερέστατη έως αδύνατη! «Συζητώ» σημαίνει ψάχνω να βρω την αλήθεια μαζί με τον διπλανό μου! Εξάλλου, είναι παντελώς άγνωστες οι συνθήκες του **δημιουργικού διαλόγου**, με το οποίο αποκτούμε κοινή συνείδηση. **Συνείδηση** στην αρχαία της έννοια σήμαινε: **Γνωρίζω από κοινού με τον άλλον!**

Πρώτιστα **χρωστάμε στον εαυτό μας** την καλλιέργεια της **αυτογνωσίας** μας!

Συμπερασματικά:

- Η όλη λειτουργικότητα της προσωπικότητας του ατόμου για να καλύπτει τις απαιτήσεις πρέπει να στηρίζεται στη **γνωστική** ικανότητά του που αντιστοιχεί στην **ορθολογικότητα** της κρίσης του.
- Το αισθητικό και συναισθηματικό είναι αποτέλεσμα που αντιστοιχεί καλλιέργεια του ανθρώπου με την αναζήτηση του **κάλλους** και
- Η ολιστική προσωπική συγκρότηση ολοκληρώνεται με την **ηθικότητα του ατόμου.**

Μόνον αν συντρέξουν, από κοινού, η **αυτογνωσία**, η **ορθολογικότητα**, το **κάλλος** και η **ηθικότητα**, σε σωστές αναλογίες, αλλά και με κατάλληλες συνθήκες, **μόνον τότε είναι δυνατόν να συγκροτηθεί μια ολοκληρωμένη ανθρώπινη προσωπικότητα.**

Η διαδικασία δόμησης του εαυτού μας είναι, στη γενική περίπτωση της ανδραγωγίας, μια σχετικά «ελεύθερη» επιλογή στοιχείων και από τις τρεις πρώτιστες **αυταξίες, της αλήθειας, του κάλλους και του αγαθού.** Οι παραπάνω βασικές αξίες θεωρούνται ισότιμες, αλλά ανάλογα του εκάστοτε θέματος, έχουν αντίστοιχη συμμετοχή. Κυριαρχικός γνώμονας είναι να βρεθεί η εκάστοτε αρμονική εκείνη αναλογία, με την οποία επιτυγχάνεται το **λυσιτελέστερο αποτέλεσμα.**

Αυτό συνιστά το **ύπατο όραμα ζωής του καθενός μας. Η τέχνη της ζωής μας.**

Μόνον με τη **Ολιστική Παιδεία** καθίσταται εφικτή η «ιδανική» αυτή αναλογία, οπότε **συντελείται η μετάλλαξη των συνιστωσών σε μία σύνθεση με αναδυόμενα ανώτερα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν υπάρχουν στα μέρη.**

Δημήτρης Μπάκας
06 Απρ. 2023